

асистентів і батьків можна створити комфортні умови для розвитку кожної дитини навіть у складних обставинах.

Війна вимагає адаптивних рішень в освіті, особливо для дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Гнучкі підходи дозволяють забезпечити безперервність навчання, підтримати дітей у складних умовах і врахувати їхні індивідуальні потреби.

Список використаних джерел

1. Міністерство освіти і науки України. Інтегрована освіта в умовах війни. – mon.gov.ua.
2. ЮНІСЕФ Україна. Забезпечення рівного доступу до освіти під час війни. – unicef.org.
3. Human Rights Watch. Освіта та права дітей у зонах конфлікту. – hrw.org.
4. Save the Children. Вплив війни на дітей та освітній процес. – savethechildren.net.
5. Закон України «Про освіту».
6. Андронік Т. Інтегрована освіта в Україні: виклики та перспективи розвитку. – Київ: Освіта України, 2022.
7. Бевз Г.М. Психолого-педагогічна підтримка дітей в умовах збройного конфлікту. – Харків: Ранок, 2023.
8. Ващенко Л. Дистанційне навчання та інтегрована освіта: сучасні реалії. – Львів: Світ знань, 2021.
9. Закон України «Про освіту» (редакція з урахуванням змін, пов'язаних із воєнним станом).
10. Ігнатенко В. Освіта під час війни: досвід міжнародних організацій. – Київ: Академія педагогічних наук України, 2023.
11. Ковальчук О. Соціальна адаптація дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022.
12. Сисоєва С. Освітні стратегії в кризових умовах: міжнародний досвід та українські реалії. – Одеса: Педагогічна думка, 2023.
13. ЮНЕСКО. Освіта під час надзвичайних ситуацій: політики та практики. – Париж: ЮНЕСКО, 2022.
14. ЮНІСЕФ. Доступ до освіти під час гуманітарних криз. – Нью-Йорк: ООН, 2021.

Особливі діти – особливий підхід (з досвіду роботи Люботинської гімназії № 1)

Валерій СТІЛЕЦЬ,
директор Люботинської гімназії № 1
Люботинської міської ради Харківської області,
Світлана КНИШ,
заступник директора з НВР,
Анна ГОНГАЛО,
практичний психолог
school1_lub@ukr.net

У статті представлено досвід упровадження інтегрованого навчання в Люботинській гімназії № 1 Харківської області. Автори акцентують увагу на створенні безпечного, доброзичливого та підтримувального освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. У гімназії функціонують шість інтегрованих класів, де забезпечено системний психолого-педагогічний супровід, тісну співпрацю з батьками, індивідуалізацію навчання та розвиток м'яких навичок.

Розкрито особливості організації корекційно-розвиткових занять із використанням інтерактивних форм, методик арттерапії, нейроправ, казкотерапії, логопедичних практик і

групової взаємодії. Окрему увагу приділено застосуванню інноваційного логопедичного дзеркала Бріолайт, що сприяє мовленнєвому розвитку, корекції вимови та розвитку моторики.

Ключові слова: артикуляція, дитина з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, бар'єри, освітнє середовище, соціальне середовище, казкотерапія, нейровправи, арттерапія, ритміка.

Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різнилася від якості освіти здорових людей.

Визнання прав дитини з особливими освітніми потребами, її інтересів, потреб, надання допомоги в процесі соціалізації та вибору професійної діяльності є актуальним на сучасному етапі розвитку освіти. Тому важливого значення набуває інклюзивне навчання, що передбачає спільне перебування дітей з особливими освітніми потребами з їх здоровими однолітками.

Інклюзивне освітнє середовище – це сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб і можливостей [1].

У питанні формування культури інклюзивності в закладі освіти передусім варто подбати про середовище, у якому сповідується повага до різноманітності. Це і про повагу до різності фізичної, і до різноманітності поглядів і думок, культурного, історичного та релігійного досвіду, а також особливостей прояву особистості [3, с. 14].

Інклюзивне навчання має свої переваги: усуває бар'єри в системі освіти та системі підтримки дітей з особливими освітніми потребами; вища залученість батьків до процесу навчання; діти з особливими освітніми потребами отримують можливість соціалізації, розвитку своїх інтересів і талантів і подальшої інтеграції в суспільство, вступу до професійних і вищих закладів освіти; діти з особливими освітніми потребами мають змогу налагодити дружні стосунки з однолітками в школі та поза її межами й моделюють належні способи взаємодії з колективом; в інклюзивних класах створено атмосферу спокійного прийняття відмінностей інших людей [2].

Основними завданнями інклюзивного навчання в Люботинській гімназії № 1 є створення сприятливого середовища та мікроклімату для дітей з особливими освітніми потребами, забезпечення психолого-педагогічного супроводу, надання консультативної допомоги батькам, забезпечення рівного доступу до якісної освіти й реалізації здібностей дітей. У закладі створено шість інклюзивних класів, у яких навчається сім учнів.

У гімназії діти з особливими освітніми потребами мають змогу спілкуватися з однолітками, брати участь у житті класу та бути залученими до участі в різноманітних проєктах. Інклюзивне навчання проводиться з орієнтацією на особистісні якості, здібності та інтереси дитини. Команда психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами, до складу якої входять адміністрація, учителі, асистенти вчителів, фахівці ІРЦ та практичний психолог, сприяють розвитку дитини.

Особливістю інклюзивного освітнього процесу є його корекційна спрямованість. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття проводяться в інтерактивній та ігрових формах.

У своїй роботі Анна ГОНГАЛО, практичний психолог, використовує вправи, орієнтовані не тільки на розвиток уваги, пам'яті, уявлення, але й на соціально-

побутовий, психоемоційний та комунікативний розвиток, проводить заняття, що сприяють формуванню знань про властивості предметів, їх розташування у просторі; розвитку логічного мислення та довільної уваги.

З цією метою в гімназії організовано для учнів з особливими освітніми потребами групові заняття, які дають позитивний результат: під час занять діти відчують здорову конкуренцію та намагаються якісніше виконати вправи чи завдання.

Заняття з теми «Уміння визначати положення одного предмета відносно іншого, відносно самого учня в навколишньому оточенні (в класі, кімнаті, на шкільному подвір'ї), на малюнках, таблицях, схемах» сприяє вдосконаленню навичок орієнтування в просторі; умінню розповісти про просторове розташування предмета, про зміну положення предмета, відтворити з пам'яті взаємне розміщення предметів; розвиває мислення, увагу, мовлення, дрібну моторику рук; сприяє розвитку пам'яті, формує позитивну навчальну мотивацію, виховує любов до народних символів.

Рис. 1. Графомоторна вправа

Рис. 2. Ігрова вправа «Орієнтуємось у просторі»

Заняття з теми «Уміння шляхом аналізу знаходити ідентичні форми» розвиває мислення, зорову пам'ять, увагу, дрібну моторику рук, мовлення; вчить групувати предмети за функціональними ознаками; удосконалює вміння аналізувати об'єкти сприйняття; формує пізнавальну активність і вміння класифікувати предмети.

Рис. 3. Вправа «Доріжки» (розвиток дрібної моторики)

Рис. 4. Гра «Ліва-права»

Заняття з теми «Класифікація предметів за спільною ознакою» розвиває зорове та слухове сприйняття, концентрацію уваги, дрібної моторики рук, формує планованість способу дії, уміння виділяти орієнтири порівняння; розвиває природну активність дитини.

Рис. 5. Гімнастика для мозку

Рис. 6. Гра «Знайди та покажи»

Завдяки цим заняттям у дітей з особливими освітніми потребами покращилася комунікація. Вони навчилися взаємодопомоги та взаємопідтримки. Саме впровадження групових занять дали позитивні результати в таких техніках, як казкотерапія, нейровправи, арттерапія та ритміка.

Значну допомогу для організації освітнього процесу з дітьми з особливими освітніми потребами надає використання Інтерактивного логопедичного дзеркала Бріолайт. Це інтерактивний нейротренажер для терапії різних порушень, що представляє собою дзеркало на основі комп'ютера зі спеціалізованим програмним забезпеченням із функцією запису відео та аудіо й дозволяє виконувати вправи та водночас бачити себе. Цей інтерактивний інструмент розроблено з метою корекції та усунення дефектів у дітей з особливими освітніми потребами для логопеда, дефектолога та психолога. Використання дзеркала дозволяє приєднувати контролери дрібної та великої моторики, допомагає розвивати артикуляцію, вимову звуків, закріплює навички звукового аналізу, тренує мовне дихання, корисне не тільки для виконання вправ на артикуляцію та тренування мовного дихання, але й допомагає дитині почути свою мову, а фахівцю вказати на те, що необхідно виправити дитині.

Рис. 7. Заняття з використанням Інтерактивного логопедичного дзеркала Бріолайт

У рамках реалізації освітнього проекту Харківської обласної громадської молодіжної організації «Освічена ініціатива» фасилітаторами нашого закладу були організовані та проведені заняття з психофізичного розвантаження для дітей молодших класів, у яких активно брали участь діти з особливими освітніми потребами.

Рис. 8. Заняття з психофізичного розвантаження для дітей молодших класів

Роботу з дітьми з особливими освітніми потребами в гімназії презентовано у відео: <https://www.youtube.com/watch?v=rOoepDRzihI>

Отже, можемо зробити висновок, що психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття з дітьми з особливими освітніми потребами сприяють розвитку дітей, їхній соціальній адаптації та комунікації; використання арттерапії та нейровправ забезпечують ефективне навчання та підтримку. Такий підхід допомагає дітям з особливими освітніми потребами подолати бар'єри, розкрити потенціал і забезпечити комфортне перебування в освітньому та соціальному середовищі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Сайт Міністерства освіти і науки України (інклюзивне навчання) – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/tag/inklyuzivne-navchannya?&tag=inklyuzivne-navchannya>
3. Навчально-методичний посібник «Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти» (Державна служба якості освіти України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf
4. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-п#Text>

Школа без бар'єрів: як початкова освіта сприяє успіху дітей з особливими освітніми потребами

*Анна ДЯДЕНИСТА,
учитель-логопед, учитель-дефектолог,
фахівець (консультант) Інклюзивно-ресурсного центру № 3
Дніпровської міської ради
anngerman4555@gmail.com*

У статті розкрито проблеми та перспективи інклюзивної освіти, підкреслено важливість аналізування зарубіжного досвіду для покращення розвитку інклюзивної освіти в Україні. Авторкою акцентовано увагу на ключових компонентах реалізації інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти, серед них: формування інклюзивної культури, розроблення інклюзивної політики та впровадження інклюзивної практики, що сприятиме створенню безбар'єрного середовища, доступності інфраструктури та створенню комфортних умов для дітей, які потребують особливої уваги й підтримки. У напрацюванні вагому увагу приділено адаптації освітніх програм, важливості систематичного перегляду критеріїв оцінювання з урахуванням потреб учнів з особливими освітніми потребами (ООП).

Ключові слова: інклюзивна освіта, інклюзивна культура, інклюзивна практика, безбар'єрне середовище, адаптація, критерії оцінювання, інтеграція.

Постановка проблеми. Включення дітей з особливими освітніми потребами (далі ООП) до закладів загальної середньої освіти в Україні з 2017 року стає поширеною практикою. Учням з ООП надано право на здобуття освіти без будь-якої дискримінації та сегрегації, а також гарантовано створення спеціальних умов навчання та виховання з урахуванням психологічних і фізичних особливостей розвитку.